

Metallochemia: néhány kronológiai elem

- Ólom és más színes fémeket feldolgozó üzem működése a század eleje óta a területen - kohászat, öntészet, hulladék kezelés, feldolgozás -.
- 70-es évek: fizikailag is érzékelhető ólomszennyezés a térségben, állatok elpusztulása, emberek megbetegedése. '77: a nyilvánvaló szennyezés hatására az ólomkohászat leállítása. Az üzem előbb a Csepel Művek, majd a 80-as évektől a Metalloglobus része.
- '86: a Környezetgazdálkodási Intézet hatásvizsgálata egy tervezett fejlesztés kapcsán megállapítja a súlyos szennyezést és javasolja a közvetlen lakókörnyezet kiürítését, az élelmiszer növények termesztésének korlátozását és nem javasolja a fejlesztést. A tanulmányt titkosítják, a beruházás elmarad, szűrőberendezéseket szerelnek fel. A környék egyes lakóinak aktivizálódása, a téma azonban tabu, információ nincs.
- '89 június: összejövétel a Műv.Központban, a kerületi rákhalálzási adatok ismertetése a témával foglalkozó orvos csoport által, 79-84, az országos és a fővárosi átlag-adatok feletti rákhalálzás a kerületben és annak egyes övezeteiben - Ó-Tétény, Budafok Gyufagyár környéke, Játék u., Rózsavölgy -.
- '89 ősze: megalakul a Kerületi Környezetvédelmi Társadalmi Tanács - az addig is aktív nagytétényiek, Bartók lakótelepiek (M0 tiltakozás kezdete), orvosok, kerületi társadalmi, politikai szervek képviselői részvételével. Információgyűjtés - KGI tanulmány előkerülése, mérési adatok - látogatások az üzemben.
- '90 eleje, tavasza: További szennyezési adatok, újabb mérések, információk csurgatása. A Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület megalakulása a fenti bázisokon - korábban ilyen néven a Műv.Központban működött oktató központ -.
- '90 május: a fővárosi KÖJÁL a mérési adatok alapján (primőr növények ólomtartalma) azonnali hatállyal bezárja az üzemet - felfüggeszti tevékenységét -. További mérések, egészségügyi szűrés a térségben, korábbi munkaegészségügyi adatok felszínre kerülése. Parlamenti interpelláció, a Holland kormány felajánlása tanulmányterv finanszírozására -.
- 1991/92 holland vizsgálatok és rehabilitációs tanulmányterv - Introm Bodemtech -. Az üzem áll, a területen mintegy 700 e.tonna nehézfém salak, egyéb hulladék, 1,5 km -es körzetben ólommal, más nehézfémekkel szennyezett talajok, Köjál által elrendelt termelési korlátozás gyümölcs, zöldségre. Holland javaslat: a salakhányó lezárása (szarkofág), talajcsere a környező lakó területeken.
- Per indításának gondolata már 1990-től, kártérítés - értékcsökkenés, zöldkár, egészségügyi károk, rehabilitáció - végül 1993-ban az önkormányzat indít pert 1273 lakó, ingatlanulajdonos nevében, kb. 5 Mrd-os értékben, a magyar állam, ill. a szennyezők - Metalloglobus, Csepel Művek - ellen. Ma is tart, peren kívüli megegyezési kísérletek.
- 1992 Környezetvédelmi felügyelőségi határozat a szennyezőt kötelezi a kárelhárításra, 1994-ben másodfokon majd bíróságon is jogerőre emelkedik.
- 1993/94 kárelhárítási terv - Greentech - a gyárterületre koncentrálna, zsákutca, jogszabályi és érdek hiányok ill. ellentétek - önkormányzat, környezeti és közegészségügyi hatóság, Metalloglobus, kormányzat stb. - tárcaközi bizottság alakul. Az ügy lefulladása.
- 1994/98 nagyrészt áll az ügy, további alternatív tervek készülnek - lásd Deloitte and Touche összefoglalója - 1997 közös miniszteri rendelet a helyi szennyezési határértékre funkciók függvényében -. A rendezési terv, majd a kárelhárítási terv elindulása.
- 1998/99 újabb zsákutca, a Repét Kft. kárelhárítási terve, újrafeldolgozási koncepció - helyben üzem építése, a salakból a fémek kivonása, mintegy 10-12 év alatt kb. 35 Mrd-os költségbecsléssel -. Vita a meddőhányó veszélyes hulladék ill. haszonanyag mibenlétéről. Tiltakozás a területen, szakértői vélemények ellenzik a tervet, az önkormányzat előbb feltételekkel elfogadja, majd elveti azt. A Metalloglobus kísérletei az üzem kivonására - Kft-k alakulnak -, taktikai harc az önkormányzattal, helyi adó mentesség megvonása stb.

- 1999 ősze, a Minisztérium átteszi az ügy hatósági kezelését az Észak Magyarországi Környezetvédelmi felügyelőséghez - a Közép Duna-völgyi az újrafeldolgozási koncepció erőltetésével blokkolta az előrelépést -. A konzultációkat követően új tervező - Deloitte and Touche - lép be és áttekintő kárelhárítási tanulmányterv készül, összegez és javasol, a korábbi szarkofágos, lezárasos, talajcserés megoldások egyvelege, konszenzusos, megvalósítható és finanszírozható megoldás, ha a hatóság is elfogadja. A veszélyes hulladék lerakó kérdése, izoláció a talajvizektől, monitoring.
- 2000 január: a kerületi tisztifőorvos leállítása a témáról - országos ill. fővárosi tisztifőorvos -, már jó ideje sokaknak szálka volt a szemében Szolnoki főorvos szigorúsága és következetessége az ügyben és voltak kísérletek kiszorítására – a kerületi ÁNTSZ megkerülési kísérlete, a Repét koncepció Fővárosi ÁNTSZ-el való engedélyeztetési próbálkozás (az un. teljesítményértékelési eljárás keretében)-.
- 2000 január-február. Újra felüti fejét az újrafeldolgozási, salak-elszállítási vonal - ukrán háttér, magyar üzleti érdekek -. Szelektív vagy teljes (?) elszállítás, annak bizonytalansági és mellékhatás tényezőivel.
- 2000 február-március: Újabb érdekvédelmi, civil szerveződés alakulása a térségben (Nagytétényi Ember és Érdekvédő Környezetvédelmi Egyesület)- szociális szempontból tarthatatlan helyzet, időhúzást és újabb többéves packázásokat már nem engedhetünk meg magunknak, nincs esélye helyi támogatásra sem egy helyszíni újrafeldolgozó vagy elszállításra épülő megoldásnak -.
- 2000 február, parlamenti bizottsági meghallgatás, bizottsági ajánlás megfogalmazása a tárca felé a téma tovább vitelére – helyben hagyásos lezáras, lakóterületi rehabilitáció -.
- 2000 tavasz, nyár. Hosszadalmas szakhatósági és háttér lobby-vita. A Felügyelőség hiánypótlásra szólítja fel a Metalloglobust az elszállítás lehetőségei ill. a szennyezés transzfer tekintetében. Ellentmondásos eredmények ill. javaslatok, majd az Állami Földtani Intézet szakvéleménye elősegíti ill. támogatja a helyben hagyásos, szarkofág megoldást. Ennek megfelelően szeptemberben a Felügyelőség meghozza az e verziót (is) támogató ill. elfogadó döntést.
- 2000 őszi, tél. Kijelölésre kerül a rehabilitációs folyamatot lebonyolító OVIBER, majd a pályázatot követően a tervező Repét – amely korábban az újrafeldolgozási változatot készítette, igaz elsősorban megrendelői, ill. szakhatósági sugallatra -. Megindul a tervezési munka – talajcsere, szarkofágépítés – ill. a lakossági egyeztetés, a lebonyolító, tervező, önkormányzat, civil szervezetek részvételével. 2001 tavaszán közös munkacsoportok mérik fel a területen lévő érintett ingatlanokat, talajmintavétel, elvégzendő munkák, tulajdonosok, kezelők hozzáállása stb.
- 2001 tavasz, nyár. Lakossági tájékoztató iroda nyílik a területen az önkormányzat, a civil szervezetek és a tervező részvételével. Részletes térinformatikai adatok állnak rendelkezésre az egyes ingatlanok állapotáról, nehézfém szennyezettség szintenként, két három mérési ponton, burkolt felületek, fák, cserjék stb. Készül a talajcserét előkészítő műszaki organizációs terv.
- 2001 november: benyújtásra került a rehabilitáció műszaki beavatkozási, engedélyezési, kivitelezési terve. Ami még hátravan, a kivitelező kiválasztása, részletes, operatív ütemterv készítése, (továbbá néhány milliárdos támogatás összegyűjtése), a kivitelezés közvetlen előkészítése, majd végigvitele, és ellenőrzése.
- 2002 február. Lakossági fórum Nagytétényben, a tervek ismertetése – összevonás az M6 autópálya építésével a meddő beépítésével, teljeskörű külső talajcsere – várható kivitelezés 2003/2006, a környezetvédelmi hatósági engedélyeket Turi Kovács Béla miniszter átadta a kerület polgármesterének és a Metalloglobus vezérigazgatójának.

- Szociológus csoport dolgozik a területen, felmérések, elfogadás vizsgálat, kiscsoportos megbeszélések. Ebben az időszakban, 2002. tavaszán a talajcserés terv elfogadása mintegy 70%-os az érintettek körében.
- A 2002 tavaszi választási kampányban a Lendvai Ildikó kíséretében megjelenő Medgyessy Péter miniszterelnök jelölt megígéri, hogy rendelkezésre fog állni a rehabilitációhoz szükséges pénz.
- A Metalloglobus fellebbezése a jóváhagyás és a kötelezés szétválasztására, hosszas vita, határozat másodfokon, majd jogerős másodfokú határozat 2003. februárjában, ami szétválasztja a jóváhagyást és a kötelezést. A Metalloglobus ez ellen is fellebbez ill.. bírósághoz fordul.
- Továbbra is működik a lakossági tájékoztató iroda a területen -Metalloglobus, önkormányzat, civil szervezetek – ahol az ingatlanokra vonatkozó szennyezési adatok, és a rehabilitációs minta tervek, demonstrációs anyagok megnézhetők.
- 2003 tavasza, nyara, kormányhatározat készül az ügyben – finanszírozás megosztás, állami költségvetés, ÁPV Rt, Autópálya Rt, Metalloglobus -.
- 2003. ősze, az egyeztető fórum újra indítása a főbb szereplők között, remény van az M6 os autópálya építés kapcsán a folyamatok 2004-es beindulására, kormányhatározat, finanszírozási terv készül.
- 2004. tavasza, folytatódó egyeztető fórumok, Kormányhatározat „A Metallochemia és környezete kármentesítésének az M6 autópálya építéséhez kapcsolódó végrehajtásáról.” A rehabilitációs folyamat 2004/08-as időszakban történő lebonyolítása, a gyártelep átvétele a Metalloglobustól, (KVI), a terhekkal kapcsolatos egyenleggel együtt, a meddőhányó anyaga az eredeti tervek szerint az M6 töltésbe kerül beépítésre, az autópálya építőinek 2006 tavaszára kell munkaterületet adni. Közbeszerzés a lebonyolításra, majd az építésre, a civil részvétel fontossága.
- 2004 nyár. Megállapodás a Metalloglobussal, a KVI átveszi a (gyár)területet, majd átadja a Környezet és természetvédelmi Főigazgatóságnak, a bontási munkák nyár végi, őszi indítása a területen.
- 2004 ősze, kiviteli, elsősorban bontási, mentesítési munkák elkezdése, - a folyamat aktuális főbb szereplői: mint kötelezett, és projektirányító az Országos Környezetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság, megbízott lebonyolító az OVIBER, tervező, és tervezői művezető a Repét Kft., a bontások és robbantások kivitelezője a Rezonátor – korábbi Metalloglobus-os megbízásaik alapján -. A további kivitelezésre meghívásos, tárgyalásos közbeszerzés volt, a kiválasztott generálkivitelező, a VEGYÉPSZER lett, amely a továbbiakban a teljes külső és belső rehabilitáció elvégzéséért felelős, a meddő, és bontott anyagok aprításától a résfal építésig, az autópálya töltés építéséig, és a lakóterületi talajcseréig.
- 2005 tavasza, a bontott anyagok aprítása megtörtént, elindult a salak kitermelése a talajszint alól, és annak aprítása a törőüzemben, elsősorban az M6 nyomvonalában, folyik a szarkofágot körülvevő résfal építése, elkészültek a lakossági talajcseréket megalapozó mintatechnológiák, és a minta területeken is a talajcserék, mentesítések.
- 2005 nyara, ősze, nagy ütemben folyik az autópálya alap töltés építése a bevédett területen aprított salakból, felül fóliázva, folyik a szarkofág építése, már a tervezett magasságot elérve, a salak, és a lakóterületi szennyezett talajok beépítésével. A salak aprítása az eredetileg tervezett csarnoki egy törő helyett számos külszíni törővel történik, történt. A lakóterületi talajcsere viszonylag zökkenőmentesen folyik, panaszokkal a talaj keverék minőségére, az elfogadottság a várt felett van, sokan kérik, akiknek a telke nem is szerepel a programban. A gondok elsősorban a finanszírozással vannak, a 2005-ös munkák nagy részét a Vegyépszer hitelből végzi.

- A rehabilitáció egyik mozgató eleme az M6 átadása csúszni látszik, részben az Érd határában felmerült kisajátítási nehézségek okán is, bár a NARt szerint az M6 tavaszi átadása technikailag sem lehetséges, június, ill. a teljes M0 csomóponttal együtt 2006 ősze lehet reális.
- 2006. júniusa, autópálya építési fórum a Vegyépszer munkatársai részvételével. Az M6-os szakasz, 14+000 – 22+336 szelvények között, nagyjából Érd tető – M0 között, kiegészülve az M0 csomóponti szakasza 3 km-es szélesítésével, várhatóan 2007. februárjára készül el, összesen mintegy 37 Mrd-os költségvetéssel. Ez magában foglalja a szarkofágozott szakaszt is, amire még töltés épül.
- Folyamatosak a különböző terület „hasznosítási” kísérletek, így a kiserdő, és a Harangozó utca menti zöldterületek, ill. a kialakítandó szarkofág feletti zöldterületek vonatkozásában. Ugyanakkor lépések vannak az Angeli út menti korábbi kis tó újra élesztése, és a kimaradó területek rehabilitációja tekintetében – felső, vasúton túli területek, az üzemek környéke -.
- 2006-2007: folyamatosan zajlik a telephelyen és a lakóterületen a mentesítés, salak kitermelés, feldolgozás, beépítés a szarkofágba, talajcsere, melynek befejezése, 2008 kora tavaszán volt.
- További tervek a rehabilitáció folytatására, elsősorban a 120 mg/kg ólom szint alatti területeken, melyek nem szennyezett, csak terhelt területek, a kumulált Clocke index szerint. Mintegy 300 ingatlan érintett e szempontból még. További tervek a környezeti tudatformálásra, nevelésre, zöld megoldások a kertészkedésben, a hulladékgyűjtésben, a hulladékgyűjtésben, a hulladékgyűjtésben. Norvég pályázat, eredmény nélkül, a kormányzati támogatás csekély esélye.